

ENHETEN FÖR SKOLSAMVERKAN, ÄMNESLÄRARUTBILDNING OCH KOMPLETTERANDE LÄRARUTBILDNING (SÄL)

Dekanbeslut

Dnr:
GU 2021/1496

Ärendemening	Göteborgs universitets remissyttrande avseende Ds 2021:13 Nationell plan för trygghet och studiero.
Bakgrund och beslutsunderlag	<p>Utbildningsvetenskapliga fakulteten har fått ärendet för beredning.</p> <p>Institutionen för pedagogik och specialpedagogik, institutionen för didaktik och pedagogisk profession, institutionen för tillämpad IT och Samhällsvetenskapliga fakulteten gavs möjligheter att inkomma med synpunkter på remissen. Handelshögskolan har fått ärendet för kännedom.</p> <p>Synpunkter har inkommit från institutionen för tillämpad IT, institutionen för didaktik och pedagogisk profession samt institutionen för pedagogik och specialpedagogik. Inkomna synpunkter återfinns i sin helhet i bilaga.</p> <p>Samhällsvetenskapliga fakulteten har meddelat att de inte har några synpunkter på remissen.</p> <p>Göteborgs universitets remissyttrande återfinns i bilaga.</p>
Föredragande	Karin Fogelberg, utbildningsledare
Beslutas	<p>att fastställa Göteborgs universitets remissyttrande avseende Nationell plan för trygghet och studiero, Ds 2021:13</p> <p>..... /Åke Ingerman, dekan utbildningsvetenskapliga fakulteten</p>
Kopia till	IDPP IPS Tillämpad IT Original till registrator

Datum för beslut	2021-08-23
-------------------------	------------

Remissyttrande Göteborgs universitet Ds 2021:13 Nationell plan för trygghet och studiero [GU 2021/1496]

Datum: 2021-08-19 Dnr: GU 2021/1496 Mottagare: Regeringskansliet Handläggare: Karin Fogelberg

I Göteborgs universitets remissyttrande ges inledningsvis sammanfattande kommentarer följt av kommentarer avseende specifika avsnitt i rapporten.

Sammanfattande synpunkter

Göteborgs universitet ser positivt på förslagen gällande:

- Lärares rättigheter och möjlighet att avgöra om och när elevers mobiltelefoner kan användas stärks. Stärkt rättighet för rektor eller lärare att i förebyggande syfte omhänderta elevers mobiltelefon.
- Kompetensutveckling för elevassistenter och resurspersonal för att stärka deras kunskap och kompetens gällande insatser för att öka trygghet och studiero.

Göteborgs universitet har kritik gentemot rapportens innehåll och förslag avseende:

- Förslag som innebär en förskjutning från nuvarande regelverk där tillsynsmyndighetens förslag på åtgärder har setts som rekommendationer, men huvudmannen själv kan avgöra hur brister ska avhjälpas. Göteborgs universitet ser ingen anledning att förändra detta förhållande och införa tvingande åtgärder formulerade av tillsynsmyndigheten kring konkreta fall då det finns en uppenbar risk att professionell omdömes- och urskiljningsförmåga undermineras.
- Göteborgs universitet delar inte promemorians bedömning om att en reglerad användning av mobiltelefoner i undervisningen, om det innebär att normen för regleringen är att mobiltelefoner inte ska förekomma i klassrummet, ger bättre förutsättningar för lärande och ökad trygghet och studiero. Frågan är mer komplex än så och vi ser brister i promemorians forskningsgenomgång och tolkning av de studier som promemorian hänvisar till.
- Enskilda delar som behöver förtydligas och utvecklas gällande ansvar och roller samt avseende disciplinstrategier och konflikthantering.

För närmare beskrivning av Göteborgs universitets synpunkter, se nedan.

Synpunkter på rapportens olika delar

Nedan redovisas Göteborgs universitet synpunkter på enskilda delar i *Nationell plan för trygghet och studiero*.

1 Författningsförslag

Göteborgs universitet har nedanstående synpunkter avseende författningsförslag:

5 kap (s 17 ff)

4 a §

- Göteborgs universitet varken tillstyrker eller avstyrker förslaget. Göteborgs universitet välkomnar promemorians bedömning om att 1. Lärares rättigheter och möjlighet att avgöra om och när elevers mobiltelefoner kan användas stärks. 2. undantag kan göras vad gäller extra anpassningar och särskilt stöd.
- Göteborgs universitet efterfrågar ett tydliggörande om vem som ytterst är ansvarig i att fatta ett sådant beslut. Är det rektor eller lärare och vilken inverkan ska vårdnadshavare ha i frågan vad gäller sina barns rättigheter till extra anpassningar och särskilt stöd? Likaså finns det ännu ingen tydlig evidens på att användningen av digital teknik i undervisningen främjar elevers utveckling och lärande. Därav bör en lärare få rätt att i sin undervisning låta elever använda mobiltelefonen som ett verktyg i undervisningen och för lärandet utan ett specifikt syfte att främja elevers utveckling och lärande. Vi delar inte bedömningen om att det går att ställa krav på att användningen ska leda till utveckling och lärande. Förslaget som det är formulerat i dag är för begränsande, istället bör det tydligt betonas att användningen får ske enligt och efter lärarens instruktion.

4 b §

- Göteborgs universitet tillstyrker förslaget om en stärkt rättighet för rektor eller lärare att i förebyggande syfte omhänderta elevers mobiltelefon. Därmed förstärks den nuvarande lagstiftningen som i dag inte innebär att ett förebyggande omhändertagande kan genomföras. Vi menar också att omhändertagandet av sådan utrustning som kan förebygga kränkande fotografering inte nödvändigtvis sker inför eller efter en idrottslektion, utan kan ske inför en idrottsdag, ett ombyte till en teaterpjäs, toaletter och dyl, och bör därför gälla all form av förebyggande kränkande fotografering och filmning. Helt enkelt: omhändertagande får ske för att förebygga kränkande fotografering utanför lektionstid under skoltid.

4 d §

- Göteborgs universitet varken tillstyrker eller avstyrker förslaget. Vi välkomnar utredningens förslag till att rektor kan besluta om att elevers mobiltelefoner eller annan elektronisk kommunikationsutrustning ska samlas in vid skoldagens början. Här behövs dock kompletteringar göras i skrivelsen. Kan enskilda lärare utifrån paragraf 4 a fortfarande välja att använda elevers mobiltelefoner i sin undervisning om rektor beslutat om att mobiltelefoner ska samlas in?

2 Om uppdraget och dess genomförande

- Inga kommentarer

3 Trygghet och studiero utifrån kartläggning och dialoger

3.1 (s 61 ff)

- När det gäller förslag för att skapa en tydligare styrning och en ökad systematik, beskrivs den kunskap som finns om studiero respektive trygghet utifrån rapporter och relevant forskning. Där nämns skillnaden mellan ”lydnadsorienterade disciplinstrategier” och ”relationsorienterade disciplinstrategier”. Även om betydelsen av lärare-elev relationer diskuteras på flera ställen i linje med utvecklingen inom forskningen kring ledarskap i klassrummet, så är det bara i 3.1 som distinktionen mellan lydnadsorienterade och relationsorienterade disciplinstrategier tas upp. Det innebär att det är oklart vilken typ av disciplinära åtgärder som menas. Exempelvis under 3.3.1 hänvisas till ordningsregler som i forskning ofta kopplas till lydnadsorienterade disciplinstrategier.

3.3 (s 87 ff)

- I linje med vikten av att skapa och upprätthålla goda lärare-elev relationer, vill Göteborgs universitet poängtera betydelsen av att återskapa relationen till elever (s 90) när en disciplinär åtgärd som utvisning av klassrummet har tillämpats. Förutom termen ”återbygga”, kan även ”reparation” av de relationer som har skadats användas och med fördel skrivas in som en aktivitet/insats att tänka på i det åtgärdande arbetet.

3.4.2 (s 92 ff)

- Göteborgs universitet stödjer helt betoningen på vikten av det förebyggande arbetet, den fysiska miljön, och det som utspelar sig i klassrummet som i sin tur handlar om lärares förutsättningar i form av planeringstid och tillgång till stödfunktioner. Göteborgs universitet hade gärna sett att möjligheten till små undervisningsgrupper funnits med som en trygghetsfrämjande faktor.

3.4.4 (s 96)

- Göteborgs universitet ser positivt på förslaget om elevernas delaktighet i arbetet med ordningsreglerna och hur dessa följs ska följas upp, där vi också ser betydelsen av ömsesidighet som väsentligt.

4 Nuvarande reglering

4.2.2 (s 103)

- Göteborgs universitet ser positivt på förslagen som syftar till att förstärka kommunikation och samarbete med vårdnadshavare, men vill särskilt betona att detta samarbete bör genomsyras av en ömsesidighet och ett gemensamt ansvarstagande.

5 Det förebyggande arbetet för trygghet och studiero ska förstärkas

5.2 (s 120 ff)

- I remissen föreslås att studiero tydligare definieras och utgör ett eget område i det systematiska kvalitetsarbetet tillsammans med trygghet. Viktigt att beakta är att studiero är individuellt. Vad elever upplever som studiero varierar. Att blanda in elevers motivation i tolkningen av begreppet är olyckligt då studiero är något som förväntas skapas i klassrumsmiljön, men motivation är något som kommer från eleven. Lärare jobbar hela tiden med att stärka elevers motivation genom planering av undervisning likväl som under själva undervisningen.

6 Det systematiska kvalitetsarbetet ska förbättras och en effektiv tillsyn säkerställas

6.3 (s 139)

- Göteborgs universitet ställer sig tveksamt till förslaget att ”Ett föreläggande för en huvudman att fullgöra sina skyldigheter ska ange de åtgärder som huvudmannen ska vidta för att avhjälpa de påtalade bristerna.”. Det skulle betyda en skärpning av nuvarande skollag, då hittills tillsynsmyndighetens förslag på åtgärder har setts som rekommendationer, men huvudmannen själv kan avgöra hur bristerna ska avhjälpas. Göteborgs universitet ser ingen anledning att förändra detta förhållande och införa tvingande åtgärder formulerade av tillsynsmyndigheten kring konkreta fall. Göteborgs universitet tror att professionella som befinner sig närmare problemet har bättre möjligheter att bedöma vilka åtgärder som är lämpligast i det konkreta fallet. Med den föreslagna skärpningen ser vi en uppenbar risk att professionell omdömes- och urskiljningsförmåga undermineras.
- En allmän kommentar på remissen är att den ger ett övergripande intryck av att skolans arbete med trygghet och studiero behöver styras och kontrolleras av myndigheter. Om detta är utredarnas avsikt så är det svårt att se motiven till detta.

7 En bättre hantering av klagomål (s 147 ff)

- Huvudmannens ansvar när det gäller klagomålshantering är något som Göteborgs universitet ser som ett steg i rätt riktning, att klagomål i möjligaste mån hanteras av dem som är berörda, med möjlighet att gå vidare till tillsynsmyndighet om parterna inte klarar att hantera problemet på ett sätt som båda sidor kan acceptera.

8 Bättre stöd till skolpersonal i arbetet med trygghet och studiero (s 161 ff)

- Förslaget om kompetensutveckling för elevassistenter och resurspersonal (s 166) pekar på dessa yrkesgruppers betydelse i skolan. Elevassistenter och resurspersonal arbetar, som nämns i texten, nära elever och de kan få ta stort ansvar för studiero och trygghet samtidigt som deras utbildning och yrkeserfarenhet på dessa områden ofta är begränsad (s 162-163, 166). Göteborgs universitet menar därför, i likhet med förslaget, att det är angeläget att tillhandahålla kompetensutveckling för dessa yrkesgrupper för att stärka deras kunskap och kompetens gällande insatser för att öka trygghet och studiero. Behovet av kompetensutveckling stärks också av statistik från Arbetsmiljöverket som visar att lärarassistenter är en yrkesgrupp inom grund- och gymnasieskolan som ligger högt när det gäller antal anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro orsakad av hot och våld (Arbetsmiljöverket 2019).¹ Utsatthet för hot och våld inom skolor kan ske just vid exempelvis tillsägelser och ingripande vid bråk (Afa 2018, s 33).²

9 Ökad delaktighet vid framtagande av skolans ordningsregler och bättre uppföljning

- Inga kommentarer

¹ Arbetsmiljöverket (2019). *Hot och våld inom grund- och gymnasieskola. Korta arbetsskadefakta nr 4*. Arbetsmiljöverket.

² AFA (2018). *Hot och våld på den svenska arbetsmarknaden*. AFA Försäkring.

10 Användningen av mobiltelefoner i skolan ska regleras (s 175 ff)

- Göteborgs universitet ställer sig positivt till ett lagförslag för att stärka lärarens möjlighet att själv avgöra huruvida elevernas mobiltelefoner ska eller inte ska användas i undervisningen. Dock vill vi påpeka att det i författningsförslaget finns flera oklarheter som behöver förtydligas eller skrivas om.
- Göteborgs universitet instämmer i promemorians bedömning om att det behövs en tydligare lagstiftning för en reglerad användning av mobiltelefoner vid undervisning. Dock ser vi att det finns behov av förtydligande vad gäller skrivelsen av lagtexten så som den är formulerad i förslaget. Vi delar inte promemorians bedömning om att en reglerad användning av mobiltelefoner i undervisningen, om det innebär att normen för regleringen är att mobiltelefoner inte ska förekomma i klassrummet, ger bättre förutsättningar för lärande och ökad trygghet och studiero. Frågan är mer komplex än så och vi ser brister i promemorians forskningsgenomgång och tolkning av de studier som promemorian hänvisar till. Göteborgs universitet har följande kommentarer avseende promemorians forskningsgenomgång:
 - I. Promemorian refererar till två populärvetenskapliga författare, Nutley (2019) och Hansen (2019), vars böcker är sammanställningar av olika genomförda forskningsstudier, sekundärkällor, vars kontext och syfte inte alltid varit skolan och vad som händer vid användning av digital teknik i ett skolsammanhang.
 - II. Vi ser en tendens till att tolka forskningsresultat något ensidigt. Några exempel är att utöver att Olin-Scheller och Tanner (2015) menar att elevernas mobiltelefoner utmanar skolans traditionella undervisningsformer, så framställs detta i promemorian implicit som något negativt, men i själva verket är mycket mer komplext än att eleverna inte lyssnar på sin lärare. Vad som inte heller lyfts fram i promemorian är ett av huvudresultatet i Olin-Scheller och Tanner (2015) studie, där de menar att varken elever eller lärare upplever mobilerna som speciellt störande, då användningen framförallt sker mellan olika moment i undervisningen. Ott (2017) menar att lärare och eleverna själva har gjort mobiltelefonerna till verktyg för sitt lärande i skolan, trots en övergripande diskurs om att de ska förbjudas. Berry och Westfall (2015) tydliggör att eftersom mobilerna finns i skolan och det är så svårt att förbjuda dem borde man snarare än förbud försöka att integrera dem i utbildningen. Kay, Benzimira och Lis (2017) lyfter fram att mobiler framförallt används till skolarbete i skolan och att eleverna är medvetna om sin användning. Eleverna efterfrågar dock tydligare och striktare riktlinjer, men också mer stöd och struktur för att kunna bli bättre på att använda mobilerna för lärande. Kay, Benzimira och Lis (2017) pekar också på komplexiteten med att skapa en god lärmiljö och på att det som framförallt skapar problemen är när lektionerna inte är tillräckligt väl planerade. De menar att eleverna arbetar med skolarbete 80-90% av lektionstiden. Rapporten från Näringslivsinstitutet som promemorian hänvisar till är i själva verket en peer-reviewed artikel: Kessel, D., Hardardottir, H. L., & Tyrefors, B. (2020). The impact of banning mobile phones in Swedish secondary schools. *Economics of Education Review*, 77, 102009. Artikelns visar att mobilförbud i svenska högstadieskolor inte mätbart påverkar elevernas skolresultat, ett resultat som inte skrivs fram i promemorian.
 - III. Ett genomgående problem i promemorian är att promemorian blandar ihop uppfattningar om användningen av mobiltelefoner i skolan med forskningsresultat. Det finns inte ett tydligt stöd i forskningen för att målet med regleringen kommer att uppnås om regleringen innebär förbud eller enbart ökade befogenheter för lärare och rektor. Det finns inget stöd i forskning för att ett förbud mot mobiltelefoner skapar bättre förutsättningar för lärande. Promemorian borde istället betona vikten av att lärarna får den kompetensutveckling som behövs för att

pedagogiskt kunna reglera användningen av mobiltelefoner för lärande och ge eleverna det stöd som de behöver för att kunna reglera sin mobiltelefonanvändning.

- IV. Promemorian hänvisar till införandet av mobiltelefonförbud i skolorna i Frankrike och Ontario utan att presentera utfallet av dessa förbud. Avsikten med förbuden presenteras men inget nämns om huruvida de har haft avsedd effekt. Det verkar finnas en implicit föreställning om att ett förbud per automatik leder till de avsedda effekterna.
- V. Angående att regleringen inte påverkar elevernas utveckling av digital kompetens: Mobiltelefonen är idag det vanligaste digitala verktyget bland elever i grundskola och gymnasiet. Här fyller skolan en mycket viktig roll i att stödja eleverna i sin användning för att utveckla en adekvat digital kompetens kring det digitala verktyget eleverna främst använder. Detta särskilt med hänsyn till de etiska och moraliska aspekterna kring användningen av digital teknik. När den digitala tekniken som eleverna vanligtvis använder plockas bort, minskar undervisningens autenticitet, således påverkas elevernas möjlighet att utveckla digital kompetens negativt.

11 Skolpersonalens allmänna befogenheter för att säkerställa trygghet och studiero förtydligas

11.5 (s 238 ff)

- Enligt förslaget ska lärare och rektorer få bättre tillgång till befintligt stödmaterial när det gäller trygghet och studiero och agerande i svåra situationer (s 15-16, 239). I detta sammanhang är kunskap om konflikthantering viktigt. Det innebär att kunskap om när en konflikt är i ett inledande skede, har blivit en konflikt som går att hantera konstruktiv, eller om konflikten har eskalerat och blivit destruktiv är viktigt kunskap för skolans personal. 2011 infördes konflikthantering som obligatoriskt moment i den utbildningsvetenskapliga kärnan i alla lärarprogrammen. Såväl hos forskare, lärarutbildare, och lärare finns ett stort intresse i konfliktförloppet, ibland kallat konflikteskalationen, och om när i förloppet man som lärare ska ingripa och på vilka sätt. I texten verkar inte ett sådant konfliktförlopp tas upp och det kan ibland tolkas som om ”konflikter” likställs med ”kränkningar” (se t e x s 80) som ska förhindras. I forskningen om konflikthantering är distinktionerna viktiga för hur konflikter ska kunna hanteras, där konflikter i ett inledande skede, eller konflikter som kan hanteras konstruktivt kan vara en del av skolans främjande arbete för såväl elever som lärare. Det som bör förebyggas är att konfliktsituationer eskalerar.

12 Tillfällig placering och avstängning ska underlättas

- Inga kommentarer

13 Ikraftträdande

- Inga kommentarer

14 Konsekvenser

- Inga kommentarer

SIGNATURSIDA

Detta dokument har elektroniskt undertecknats av följande
undertecknare:

NAMN:	Åke Ingerman	
TITEL, ORGANISATION:	Dekan, Utbildningsvetenskapliga fakulteten	
IDENTIFIKATIONSTYP:	Göteborgs universitet	
IDENTIFIKATIONS-ID:	_3ee8e29a-f5f4-4250-b4dd-02b4cfeacfde	
DATUM & TID:	2021-08-23 11:36:37 +02:00	

Certifierad av Comfact Signature
Accepterad av alla undertecknare
2021-08-23 11:36:43 +02:00
Ref: 1160182
www.gu.se

[Validera dokumentet](#) | [Användarvillkor](#)